

KÜMMET AASTAT TEADUSAJAKIRJA „EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED“ ILMUMISEST

Käesolev publikatsioon ilmub praeguse nime all juba kümnendat aastat, alates aastast 2007. Tõsi, esialgu ilmus seda üks number ja aastast 2011 on ilmunud kaks numbrit aastas. Publikatsioon on järglane aastal 1984 ilmunud, tagantjärele hinnates esimesele majanduspoliitika teaduskonverentsi artiklite kogumikule ning on aastast 1994 jätkunud analoogsetele artiklite kogumikele paljude aastate vältel. Aastast 1996 lisandusid eesti autoritele ka kolleegid Saksamaa LV kõrgkoolidest, hiljem ka teistest riikidest. Seega võib käesoleval aastal majanduspoliitilise suunitlusega publikatsioonide ilmumist juba 24. aastakäiguna käsitleda.

Artiklite temaatika on seni hõlmanud paljude riikide majanduspoliitikat ning selle valdkondi nii ühe kui ka mitme riigi näitel, nende omavahelistes suhetes ja võrdlustes. Seni on avaldatud artiklites uuritud 19 riigi majanduspoliitikat¹, põgusamalt on käsitletud ka mitmeid teisi riike. Kajastust on leidnud selliste piirkondade, ühenduste või valdkondade majanduspoliitika nagu Euroopa ja Euroopa Liit, Euroopa Liidu regioonid, Euroopa rohelised pealinnad, Balti riigid ja Skandinaavia regioon, Ida- ja Kesk-Euroopa, Põhja-Euroopa, OECD-riigid jmt.

Traditsiooniliste majanduspoliitika põhi- ja allvaldkondade kõrval on artiklites kajastamist leidnud ka avaliku sektori rahandus; regionaalne areng ja kohalike omavalitsuste arenguprobleemid, eeskätt haldusreformi vajadused ja võimalikud suunad; Euroopa Liidu finantsüsteem; Euroopa Liidu toetusmehhanismid ja -mudelid; rahapoliitika ja valuutakursid; euroruumi probleemid; finants- ja majanduskriis; majanduse globaliseerumine; ettevõtluse arengut toetavad erinevad majanduspoliitikad; J.M. Keynesi seisukohad ja paljud teised kompleksvaldkonnad, sh hetkel aktuaalsed probleemid.

Ajavahemikul 2007-2015 on avaldatud artiklite autorid esindanud üheksat riiki.² Lisaks nimetatud riikidele olid enne 2007. aastat avaldatud artiklite autorite kaudu esindatud ka Belgia, Leedu, Poola, Prantsusmaa ja Soome. Ajakirja toimkond loodab, et ajakirjas käsitletavate artiklite majanduspoliitiline geograafia ja autorite loetelu ka riigiti tulevikus veelgi laieneb.

Artiklites on soovitatud üldiselt keskenduda järgmistele majanduspoliitika valdkondadele või oma artikkel-teema majanduspoliitikaga seostada:

- Ettevõtluspoliitika (sh mikro-, väike- ja keskmine ettevõtlus)
- Ettevõtte strateegia, selle seos majanduspoliitikaga
- Fiskaal- ja rahapoliitika
- Hariduspoliitika (on suunatud ka kutse-ameti või eriala omandamisele)
- Infrastruktuuripoliitika
- Keskkonnapoliitika

¹ Nendeks on olnud lisaks Eestile veel Georgia (Gruusia), Hiina, Iirimaa, Inglismaa, Jaapan, Kanada, Kreeka, Leedu, Läti, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Šveits, Tšehhi, Ukraina, Ungari, USA, Venemaa.

² Austria, Eesti, Hiina, Läti, Saksamaa, Slovakkia, Tšehhi, Ungari, Venemaa.

- Konkurentsipoliitika
- Maailma majanduskriisi ja eurokriisi mõjud majanduspoliitikale
- Majandus 4.0, sh Tööstus 4.0 ja teised rahvamajandusharud
- Omandipoliitika, omandivormide konkurents
- Projektijuhtimine ja selle roll majanduspoliitikas
- Puhkuse, SPA ja turisminduse ökonoomika ning selle korralduspoliitika
- Regionaal- ja kohaliku omavalitsuse poliitika
- Ressursi (energia- ja tooraine) poliitika
- Sektoraalne (rahvamajandusharude) majanduspoliitika
- Sotsiaalpoliitika, sotsiaaltöökorraldus ja rehabilitatsioon
- Tasakaalustatud välistmajanduspoliitika (sh eksport-import)
- Teadus- ja innovatsioonipoliitika, sh selle mõju tehnoloogia ja innovatsiooni arengule
- Teenused avaliku sektori eesmärgipärase väljundtegevusena
- Teenused ja teenindusühiskond
- Teenused regionaal- ja kohaliku majanduse osana
- Töö- ja sissetulekute poliitika

Võimalikud on ka paljud teised majanduspoliitika valdkonnad (lähtudes näiteks majanduspoliitika põhivaldkondade (korrapiolitika, struktuuripoliitika, protsessi-poliitika) allvaldkondadest ja nende osadest. Alati on oodatud ka ettevõtetmajanduse alased artiklid kõigis valdkondades, näidates oma töös aga:

- kuidas riigi majanduspoliitika mõjutab ettevõtteid ja (või)
- kuidas ettevõtteid riigi majanduspoliitikat mõjutavad.

Ehk teisiti – ettevõtetmajanduse alased artiklid peaksid majanduspoliitikaga seotud olema! Mingil määral on see autoritel ka õnnestunud, aga paraku mitte alati. See tähendab, et ettevõtetmajandusega tegelevad inimesed peaksid paremini ka rahvamajanduse problemaatikat tundma. Samas peaksid ka rahvamajandusega tegelevad majandusteadlased piisavalt ettevõtetmajanduse probleemidest aru saama.

Käesolev publikatsioon vastab praegu ETIS-e³ klassifikaatorile 1.2 (kuni aastani 2006 ka 3.1). Väljaannet arendatakse toimekonna poolt edasi ETIS-e 1.1 taseme saavutamise suunas, mis eeldab temaatika täpset piiritlemist. Seetõttu majanduspoliitikaga mitteseotud töid ei avaldata! Peatoimetajana on allakirjutanu seisukohal, et endast lugupidavad majandusteadlased, kes ettevõtetmajandusega tegelevad, on hea tahtmise puhul võimelised oma uurimustemaatika lõppkokkuvõttes ka majanduspoliitikaga seostama ning nägema ettevõtete tegevuse ja riigi majanduspoliitika vahelisi seoseid ning mõjutusi. Siis oleks tegemist probleemidele tõeliselt laiahaardelise ja kompleks-süsteemse majandusliku lähenemisega (üksikprobleemid ja globaalprobleemid omavahelises sünteesis). Seda on vaja ka meie Eesti Vabariigi arendamiseks ja tema elanike heaolu suurendamiseks!

³ ETIS – Eesti Teadusinfosüsteem, mis koondab informatsiooni teadus- ja arendusasutuste, teadlaste, teadusprojektide ning erinevate teadustegevuse tulemuste kohta. ETIS-e on rajanud Eesti Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Eesti Teadusfondi, Teaduskompetentsi Nõukogu, avalik-õiguslike ülikoolide, teadus- ja arendusasutuste, teadust finantseerivate asutuste ning SA Archimedeselega.

Kuna muutused maailmas, sh Euroopas ning Euroopa Liidus ja tema liikmesriikides on suhteliselt kiired, tuleks ka majanduspoliitilistes käsitlustes ja artiklites lisaks eespool soovitatud majanduspoliitika valdkondadele edaspidi kindlasti ka nendega arvestada. Üheks oluliseks riikide majanduspoliitika mõjutajaks kujuneb ilmselt näiteks nn pealesunnitud pagulasteema. Suured inimhulgad, mis Lähis-Idast ja Aafrikast Euroopa Liidu ja teiste riikide territooriumidele on viimasel ajal (suurenedes eriti aastal 2015) valgunud, muudavad märkimisväärselt paljusid varasemaid seisukohti ning probleemide traditsioonilisi lahendusi.

Kindlasti tuleb raskeid ja keerulisi probleeme juurde, sealhulgas üha rohkem tuleb ka sellega arvestada, et ühiskonnas muutub üha domineerivamaks ja määravamaks ka nn teenuste problemaatika. Vaadeldes rahvamajandust kui tervikut, mis harude lõikes kolme sektorisse (primaar-, sekundaar- ja tertsiaarsektor) jaguneb, millest viimast ka teenindussektoriks nimetatakse, tuleb rõhutada, et majanduspoliitika väljatöötamine ja suunamine-reguleerimine toimub suures osas tertsiaar- ehk teenindussektori poolt (olles siinjuures oluliseks riigi institutsioonide, laiemalt nn avaliku sektori, sh ka kohaliku omavalitsuse funktsioonideks-tegevusvaldkondadeks). Seega uurimist ja kirjutamist väärivate-vajavate teemade ring üha laieneb. Publikatsiooni toimikond on valmis sellega tegelema!

Kohe algul, publikatsiooni algaastatel, tekkis vajadus hakata esitatud artikleid üha tõsisemalt hindama ja retsenseerima. Esialgu tegid seda lisaks toimetajatele ka doktorandid, mõne aja pärast eeskätt vaid juba doktorikraadi kaitsnud eesti majandusteadlased ning selle sajandi esimese kümnendi teisel poolel lisandusid doktori-kraadiga majandusteadlased välisriikidest (peamiselt Saksamaalt, Austriast ja Ungarist). Aastast 2007 oleme järjekindlalt rakendanud retsenseerimist kahes etapis.⁴

Esimeses etapis on olnud tegemist nn eelretsenseerimisega, kus retsensentideks on eeskätt olnud Eesti ülikoolide (Tartu Ülikoolist majandusteaduskond ja Pärnu kolledž ning Tallinna Tehnikaülikoolist majandusteaduskond ja sotsiaalteaduskond) doktorikraadiga majandusteadlased. Seejärel, kui artikleid on vastavalt eelretsenseerimise märkustele täiendatud ja korrigeeritud ning välisretsensentidele retsenseerimiseks soovitatud, on toimunud teine etapp – lõppretsenseerimine välisriikide doktorikraadiga majandusteadlaste poolt.

Retsenseerimine nii esimeses kui teises etapis toimub nn „pimeretsenseerimisena“, st retsensent ei tea, kes on artikli autor ja autor ei tea, kes on retsensendiks olnud. Seega on retsensente olnud vähemalt kaks-kolm, on juhuseid, kus ühe artikli hindamisel on osalenud isegi kuni viis retsensenti. Kõigi retsensentide asjalikke ja mõistlikke märkuseid tuleb autoritel arvestada ning selle vaatavad omakorda üle publikatsiooni toimetajad. Nii mõnedki retsensendid soovivad hiljem, enne artikli avaldamist näha, kui võrd autor nende märkusi on arvestanud. Alles seejärel saavad artiklid nn rohelise tee publitseerimiseks.

Üldistatult võib märkida, et ca 15-25% esitatud artiklitest on jäänud kas esialgu avaldamata või üldse tagasi lükatud. Siinjuures tuleks rõhutada, et retsenseerimist ei tuleks autoritel võtta kui artikli mahategemist, vaid artikli nõrkadele ning tugevdamist

⁴ Selline töökorraldus kehtib tänaseni.

vajavatele ja vähem arusaadavatele kohtadele tähelepanu juhtimist. Seda sooviga hea kvaliteediga artiklite valmimist soodustada. Eesmärgiks on autoritele kaasa aidata, et avaldamisele läheksid võimalikult küpsed ja head artiklid. Kuna allakirjutanu on peatoimetajana ühenduses kõigi retsensentidega ja tutvunud ka nende poolt kirjutatud retsensioonidega, siis võib kinnitada, et retsensentide suhtumised on autorite suhtes eeskätt abivalmis ja sõbralikud, kuid siiski rangelt tööde kvaliteeti silmas pidades.

Sobilikud artiklid ja nende lisad avaldatakse käesolevas perioodiliselt ilmuvus kolmekeelses⁵ teadusväljaandes, mis koosneb kahest osast (paber kandjale trükitud materjal ja CD):

- täisartiklid avaldatakse publikatsiooni ühe osana CD-l, mis pannakse ajakirja paber kandja tagakaane taskusse;
- teisekeelsed kokkuvõtted avaldatakse publikatsiooni osana ajakirja paber kandjal ja need kuuluvad CD-l paikneva teadusartikli juurde.

Praegu on väljaandel nii ISSN kui ISBN indeksid Eestis ja ISBN indeksid ka Saksamaal. Saksa teaduskirjastus Berliner Wissenschafts-Verlag (BWV) on Eesti kirjastaja Mattimar OÜ kõrval kaaskirjastajaks juba aastast 2001.⁶

Ajakirjas avaldatud artikleid kajastavad ja levitavad seni järgmised rahvusvahelised andmebaasid: EBSCO Discovery Service (EDS), EBSCO Central & Eastern European Academic Source, DOAJ, EBSCO, EconBib, ECONIS, ESO, SSRN.⁷ Lisaks on publikatsioon esindatud ka Eesti ja mitmete välisriikide ülikoolide raamatukogudes ning rahvusvahelistes raamatukogude andmebaasides. Juba aastaid on väljaande tellijaks olnud ka Washingtonis asuv ja 1800. aastal asutatud maailma suurim USA Kongressi raamatukogu. Väljaannet on pikki aastaid saadetud ka paljudele Saksamaa LV ülikoolide ja teiste kõrgkoolide raamatukogudele, seda on tellitud Eesti Rahvusraamatukogule,⁸ maakondade keskraamatukogudele ning kingitud ka mitmete linnade ja valdade sh kohalike omavalitsuste raamatukogudele. Ajakirja-kogumikku levitab igal aastal ka saksa teaduskirjastus BWV erinevate kanalite kaudu.

Ühele olulisele asjaolule tuleks siin veel tähelepanu juhtida. Nimelt on käesolev publikatsioon pikka aega alates 1984. ja edaspidi 1994. aastast olnud otseselt seotud igal aastal toimunud majanduspoliitika teaduskonverentside⁹ materjalide-kogumike publikatsioonimisega. Nüüdseks, alates 2007. aastast, tuleb konverentsi ja publikatsiooni

⁵ Artiklid CD-l on kas inglise või saksa keeles ning ajakirja paber kandjale trükitud kokkuvõtted on artikli keelest erinevas, st teisekeelses – kas saksa, inglise või eesti keelses. Paber kandjal on lisaks ka kroonika osa: A. meenutused meie hulgast lahkunud Eesti majandusteadlastest, majandus-õppejõududest ja teadusorganisaatoritest; B. lühiülevaated toimunud majanduspoliitika teaduskonverentsidest ja teistest vastavatest sündmustest ning kronoloogia Eesti majanduspoliitika teaduskonverentsidest; C. Muu vajalik informatsioon.

⁶ Berliner Wissenschafts-Verlag GmbH on aastast 2003 varasema kirjastuse Berlin Verlag Arno Spitz GmbH õigusjärglane.

⁷ Ajakirja toimikond töötab selles suunas, et lähitulevikus veel mitmete oluliste rahvusvaheliste andmebaaside poolt tunnustamiseni jõuda.

⁸ Väljaannet on kingitud ka varasematele Eesti Rahvusraamatukogu austria, saksa ja šveitsi saalidele ning saksa fondidele Konrad-Adenauer-Stiftung ja Friedrich-Ebert-Stiftung.

⁹ Rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents aastal 2016 toimub järjekorras juba 24. korda (sellest 20. korral on see toimunud Värskas ja sellel aastal neljandat puhku Jänedal).

siiski vaadelda kui erinevaid ning omaette nähtusi, kuigi mõningases seoses. Seda seepärast, et kõik autorid kelle artiklid avaldatakse, ei osale konverentsil. Samas on inimesi, kes osalevad küll konverentsil ja teevad seal ka ettekande, kuid publitseerimisele pretendeerivad artiklit ei esita.

Kirjatüki lõpetuseks peatuksin veel ühel võimalusel ajakirja arendamiseks. Seni on käesoleva ajakirja-kogumiku veergudel kroonika osas neid väärikaid Eesti majandusteadlasi, majandusõppejõude ja teadusorganisaatoreid meenutatud, kes on meie hulgast juba lahkunud. Publikatsiooni peatoimetajana on allakirjutanu seisukohal, et selline traditsioon peaks ka edaspidi jätkuma ning Eesti kõrgkoolide teaduskonnad ja teised struktuuriüksused võiksid siinjuures aktiivsed olla. Samas jagab allakirjutanu ka seda seisukohta, et suuremate juubelite puhul, põhitööst tagasitõmbumisel ning muudel taolistel sündmustel võiks ka meie hulgas edasi tegutsevatele kolleegidele tähelepanu pöörata ja siis kas senises ajakirja kroonika osas nendest kirjutada või lausa ajakirja erinumber välja anda (käesoleval aasta sügisnumbris püütakse sellega algust teha). Tahaks loota, et siit kujuneb välja paljude lugejate ja kolleegide abiga ilus ning tänuväärne traditsioon! Need meie inimesed on meenutusi ja kirjasõnas märkimist (aga mitte ainult!) kindlasti väärt!

Ajakirja toimkond loodab, et senitehtu-avaldatu on lugejaid huvitanud ja ehk ka rahuldanud, ent alati ollakse valmis tähelepanu väärivaid ettepanekuid kuulama ning kõikvõimalikke väljaande arendusi arutama ja neid ka arvestama.

Lõpetuseks üleskutse nii kaastööks kui sõbralikuks levitamiseks:

Ajakiri on valmis majanduspoliitilise suunilusega või majanduspoliitikaga seotud ja ajakirja nõuetele vastavaid teadusartikleid vastu võtma ning avaldama kõigilt autoritelt, sõltumata rahvusest, riigist või maailmajaost!

Nii senistele kui tulevastele autoritele soovime head kaas- ja koostööd ning lugejatele huvitavat lugemist! Ajakirja toimkonna nimel tänan siinjuures kõiki autoreid, väljaande tellijaid ja lugejaid! Peatoimetajana tänan kõiki kolleege-toimkonna liikmeid ja meie toetajaid! Kõigile – edu edaspidiseks!

Tallinnas,
august 2015 – aprill 2016

Matti Raudjärv
(publikatsiooni asutaja ja toimetaja alates aastast 1984,
peatoimetaja alates 2007)